

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

Scriere periodica

PENTRU

TÓTE TREBUINTIELE POPORULUI ROMANU.

Descépta-te Romane!

Va esí in 3|15 di a fiesce-carei lune. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e 1 fl. v. a., pentru Romaní'a 3 franci — lei noi. — A se tramite la Redactiune in Gh e r l 'a (Szamosujvár.)

Locasiulu fericirei.

„De unde in omenime scaderi atátu de mari?
De unde-atáte lucruri întórse si contrari?
De ce unu omu e paciniu, ér altulu vrasbitroiu?
De ce unulu e trandavu, candu altu-i lucratoriu?
De ce unulu, cá nóptea, e tristu si 'ntunecatú;
Ér altulu cu frumsétia, cá sórele 'nzestratu?
De ce-i menitu cá unulu sè 'nóte in placeri:
Ér altulu sè se 'nece in lacrimi si dureri?
De ce, unulu sè cante la hori desmerdatóre:
Ér altulu sè muncésca cu lacrimi si sudóre?
De ce in lipsa unulu si miseru e nascutu:
Ér altulu ca sè fia puternicu si avutu?! . . .“

Asié se 'ntréba unii pe sine cu 'ntristare!
Si 'n négr'a loru orbía, si 'n crunt'a loru turbare,
Ei blastemu „crud'a sórte“ si Dieulu neveduitu,
Ba chiar si ór'a trista, in care s'au nascutu! . . .
O, animi amortite! o, minti intunecate!
Lasati blastemulu negru, suspinele 'ntristate!
Cautati cu atentiune la campii cei vói,
Priviti natur'a mare, priviti in giuru de voi! . . .
Séu paserile mandre si vesele din plaiu
Au tóte-aceea-si facia, acel'a-si dulce graiu? . . .
A lunciloru voióse si dalbe florióre
Sunt tóte de-o frumsétia, sunt tóte de-o colóre?

Au nu un'a-i, cá ceriulu, marétia si splendida,
Èr alt'a fara farmecu, doiósa si palida?
Au nu un'a contiene profumu si miere 'n sinu,
Èr alt'a 'n locu de miere: amaru si çruntu veninu?
Séu blandeles stelutie pe ceriulu azurfu
Au tóte acel'a-si zimbetu luciosu si argintiu?
Au nu un'a e trista, lipsita de splendóre:
Èr alt'a 'ncoronata cu radie lucitóre? . . .
A verei dile dalbe, ce sbóru ca si unu visu:
Au tóte ace'la-si farmecu, acel'a-si blandu surisu?
Au nu un'a e plina de daruri si 'ncantári:
Èr alt'a parasita de ori ce desfetári?
Au nu un'a e svava si blandu suridietória,
Èr alt'a 'ntunecata, norósa, fara sóre? . . .

De ce 'nfrunti dar, crestine, cu negrele-ti cuvinte
A firei, a Dieimei maretie legi si sante?
De ce doresci a sterge in miser'a-ti orbía
A lumei, a vietii inalta armonía?
Séu credi, cá in avere, in pompa si frumsétia
Vei dá de-a fericirii zimbiere si dulcétia?
Séu cugeti, cá unu rege pe frunte 'ncoronatulu
E mai ferice 'n sufletu cá miserulu argatu?
Séu credi cá celu ce salta pe valuri de placeri:
Scutitu e 'n ast'a lume de plansu si de dureri?
Si celu ce se ascunde in vane straluciri
Ajuns'a chiar la culmea oftatei fericiri?

O, jalnica credintia! o, trista ratecire!
Dar este óre 'n viétia deplina fericire?! . . .
Au nu acel'a-si aeru respira toti de-odata:
Acei ce-asudu si lucra, cá cei ce se desféta?
Au nu acel'a-si sóre zimbesce cu dulcétia
P'a regiloru coróna, p'a miseriloru facia? . . .
Séu ceriulu candu e negru, candu fulgera si tuna:
Pe unii cade numai grozav'a de fortuna?
Au nu suntemu cu totii supusi la suferintie?
Si nu avemu cu totii acele-si dulci dorintie?

In daru se 'naltia dara, superbe moritoru,
Prin sfere aurite alu teu ferbinte doru!
In daru alungi noroculu de tine departatu,
In daru doresci aceea, ce sórtea nu ti-a datu!

Afara de-alu teu sufletu, afara de-alu teu sinu:
In daru te 'ncerci sè afi traiu dulce si seninu!
Câci nu in ranguri 'nalte, in bunuri trecatórie,
Ah! nu in dulci petreceri trupesci, desfatatórie,
In pompa, in frumsétia si 'n vane straluciri:
Ci 'n sufletu siede din'a voiósei fericiri!...

Plinésca-ti sórtea 'n lume ori cari dulci dorintie,
Alunge dela tine dureri si suferintie,
Doneze-ti avutta, de care sè te miri,
Orneze a ta frunte cu mfi de straluciri,
Redice-te de-odata in sboru — precum doresci —
La culmea si la tronulu maririloru lumesci:
De n'ai in sufletu pace si dulce 'ndestulire,
Gasi-vei dóra 'n lume unu ciasu de fericire?
Ah, nu! ci multu mai jalnicu cá 'n timpu de miseria
Strigá-vei catra sórte: „Destulu, destulu sè fia!
„Incéta de a-ti mai bate, ridenti, de mine jocu:
„Séu stinge-mi alu vietii debilu si palidu focu!“

Aduca-ti, inse, sórtea multimi de suferintie,
Si rida cu trufia de-a tale dulci dorintie;
Arunce-te departe de frati-ti iubitori,
P'o insula lipsita de frundie si de flori,
Ascunsa, tainuita de-a ceriului seninu,
Si plina de balauri, ce portu in guri veninu,
Si 'ncinsa de nori negri, cari fulgera si tuna
Versandu cu focu a supra-ti mani'a loru nebuna:
De ai in sufletu pace si 'n anima tarfa,
Cadé-vei mortu de spaim'a grozavei vijelia?
Ah, nu! ci multu mai falnicu 'naltiandu-ti a ta frunte
— Cá cedrulu in padure, cá stanc'a 'n vèrfu de munte —
Prin trasnete, prin fulgeri vei trece 'n nepasare,
Si vei suride 'n taina de-a sortii grea turbare!...
De ai in sinu linisce, credintia, multiamire:
Ori candu si unde 'n lume gasi-vei fericire!
Câci nu in ranguri 'nalte, in bunuri trecatórie,
Ah! nu in dulci petreceri trupesci, desfatatórie,
In pompa, in frumsétia si 'n vane straluciri;
Ci 'n sinu este locasiulu curatei fericiri!...

Petru Dulfu

Stuparitul.

Dupa-ce amu vediutu tóte semnele, din cari potemu distinge stupii cei orfani dintre cei cu regina, vomu aretá si modulu, cum i-i potemu ajutá si cum le potemu restituí regin'a pierduta. — La cosiurile cu constructiune mobile acest'a e unu lucru fórte usioru, pâna-candu la ale nóstre, nu totudéun'a.

Fiendu lucru constatatu, cumcá albinele din ori-care ou fecundatu, seau larva de albina netrecuta inca preste 3 díle, 'si potu face regina, marindu-i celul'a si nutrindu-o cu miere curata, se póte ajutorá usioru stupului orfanu, numai se se affe in cutare-va cosiu faguri cu óue seau cu larve, càci nu se poftesce alt'a, decátu a taiá o bucatica de astfeliu de faguru, si a o asiediá in cosiulu orfanu, din care albinele in celea mai multe casuri si-facu regina. De totu altmentrea e lucrulu, candu cutare-va stupu devine orfanu tómn'a, candu nu-su pui in cosiuri, neci óue fecundate.

La acestu casu nu potemu face alt'a, decátu a impreuná stupulu orfanu cu altulu; si aci potu fi dóue casuri, adeca: trebue se-lu impreunamu cu unulu mai bunu, séu cu unulu mai reu. De vremu a-lu impreuná cu unulu mai bunu: i-i culegemu toti fagurii apoi scuturámu albinele sub cosiulu respectivu; ér' decumv'a stupulu orfanu e mai bunu, atunci culegemu fagurii din celu cu regina, si albinele le scuturámu sub celu orfanu. E dreptu, cà multe din albini voru merge la locul de mai inainte, dar' affându acolo unu cosiu golu, si-voru cautá surorile pierdute pre la celealalte cosiuri, si le voru reaflá, seau voru cersí locu la alte cosiuri, unde venindu blânde si rogându-se pentru primire, li-se va dá, si inca fora cérta.

Scuturatulu amentitu se intempla asiá: Inainte de tóte, catra séra, suflamu fumu pre urdinisiu, apoi luámu cosiulu, si-lu ducemu la o parte, unde intercându-lu cu gur'a in susu, i-i luámu toti fagurii, unulu dupa altulu, ér' albinele cari ar' fi pre ei, le maturámu éu o péna udata in cosiu; candu amu gatatu cu fagurii, punemu unu faciariu diosu si dámu cu gur'a cosiului de faciariu, la ce albinele cadu pre faciariu, si apoi punemu pre ele cosiulu cu care voímu a-lu impreuná.

Pre tempulu roitului batemu sub cosiulu orfanu unu roiu, si cu aceea l'amu ajutatú,

§. 13. **Regin'a stérpa si falsa.**

Regin'a se numesce stérpa atunci, candu pentru etatea, seau pentru-câ trecându-i stimululu firescu de imparechiare nesatisfacutu, nu e capace a depune oue fecunde. (Vedi mai susu §. 2.) O regina stérpa este mai rea, decâtu candu ar' lipsi de totu din cosiu, pentru-câ pâna candu se afla in cosiu, albinele se multiamescu cu ea buna-rea cum e, si alt'a nu primescu, neci se silescu a-si face alt'a. Pâna nu delaturâmu din cosiu o astufeliu de regina, nu ne potemu ajunge scopulu, apoi pre lângă stuparitul nostru cu cosiuri de constructiune interna stabile e o problema de totu grea, a cercá, a aflá si a prinde regin'a. Si acést'a nu se póte incungiurá. Amu amentitu mai in susu lá §. 2, cumcâ regin'a numai un'a data are stimululu firescu de imparechiare, care decumv'a remane ne-satisfacutu, regin'a remane pentru tóta viéti'a ei stérpa, adeca incapace de a ouá oue fecundate din cari se desvólta albine lucrátorie si regine, si cumcâ o atare regina ouandu numai oue nefecundate, produce numai trântori; acést'a se póte intemplá la roii posteriori si la matcele, cari au roiitu, si cari din aceste cause au regine tenere. Am atinsu pre scurtu mai susu (la §. 7. d.) semenele, din cari potemu cunosce acést'a, adeca: candu nu esista in faguri de locu clocitura de albini, ci numai pupuieta, adeca in celule de albini, clocitura de trântori; seau — candu e regin'a be-trana si bolnavitiósa, si incepe a-i trece sementi'a din saculetii, clocitur'a de albini e intrerupta si defectuósa, ér' neci decâtu continua si regulata.

In ambe casurile indicate numai in desiertu ne vomu ostent a dá regin'a apta stupului, càci o va ucide, si pâna candu e in viétia cea stérpa, alt'a nu are locu in cosiu. Déca punemu faguri cu larve de albine apte, albinele nu facu din ele regine. Dar' cá se ajungemu scopulu, mai inainte trebue delaturata regin'a stérpa ori bolnavitiosa din cosiu, apoi ne va succede substituirea perfectu. De avemu la indemana regina, se o asiediâmu pre acést'a intr'o scatulca mica gaurita seau intr'o capsula de sírma facuta anume pentru acél'a scopu, si se-o punemu intre faguri; si déca vomu observá, cumcâ albinele peste vre-o 3—4 zile o-au incungiuratu, o potemu lasá din capsula in cosiu libera, càci va fi primita. Asemenea si mai usioru potemu ajutá cu o bucati'a de faguru cu oue

seau larve apte de albini, numai ca dela delaturarea reginei sterpe pâna la asiedierea fagurului in cosiu se tréca celu puçinu o di, cá se se convinga albinele deplenu, cumca a remasu orfane. Delaturarea reginei da ceva mai multu lucru, mai alesu la cosiurile nostre; dar' totu-si se pote, déca punemu sub cosiu unu taieru cu miere amestecata cu tea de anisu — *illicium anisatum*, — care are un mirosu forte placutu pentru albini, si la care indata voru grabi albinele in diosu, si regin'a va fi cea dintâiu, care se va cobori. Peste vre-o 8 minute debue aredicatu cosiulu iute, si vomu vedea regin'a pre taieru. Candu facemu asemenea operatiuni, debue cosiulu bine astupatu, cá se nu atraga asupr'a-si atentiunea cosiuriloru vecine, si se dè ansa la certi.

Cea mai grea si mai ingrigitoria impregiurare inse e pentru stuparitu atunci, candu cutare-va stupu are regina falsa. Déca pere regin'a vre-unui stupu, albinele ambla in susu si in diosu desperate, cercandu-o; câte odata se intempla, e casu exceptionalu. dar' se intempla, — cá vre-o albina prin ceva casu anomalu potându ouá, se se intruda de regina si se usurpedie auctoritatea princiaría in cosiu. O ast'feliu de albina-regina o numimu regina falsa, care asemenea unei regine ordinarie si-are curtea s'a, si de acést'a incungiurata ambla printre faguri ouandu, numai cá aceste oue nu suntu fecundate si din ele numai traatori iesu. Pre un'a regina cá si acést'a e asia dîcundu imposibilu de a-o delaturá, pentrucá nu se cunósce dintre celealalte albini, apoi pâna nu o delaturámu, numai indesiertu ne silimu a dá alta regina stupului. La cosiurile celea cu constructiune mobile, adeca din cari se potu luá si pune fagurii dupa placu, se pote usioru delaturá, déca luámu din cosiu fagurulu acel'a, pre care ni-se pare dupa curtea reginei judecandu, cumcá s'aru aflá regin'a, si-lu ducemu cu albini si cu regina cu totu pana intr'o departare de 100—300 pasi de stupina si acolo maturandu tote albinele diosu, le fumámu cu tutunu, cá se se desfaca, ér' faguru lu-punemu inapoi in cosiulu seu. Albinele asia fumate cadedia, se imprascia si mergu acasa, pâna candu regin'a, care neesindu mai indelungatu tempu din cosiu, nu-si cunosce cosiulu, si nesciendu merge acasa, se retacesce si pere. Dar' acést'a, precum amu dîsu, numai la acelea cosiuri se pote, ale ca-

roru faguri suntu facuti in cadre mobile, ér' la ale nostre neci de câtu, decumva numai nu se va impreună cu altulu.

Din celea premise se vede, cumcà la aceea intemplare, decumva regin'a e bolnavitiosa, sterpa, seau falsa, albinele lucratorie nu se sporescu, ci scadu in numeru pre di ce merge, pentrucà vie-ti'a albineloru lucratorie nu e numai 6—7 luni, pâna candu tran-torii se sporescu forte si consuma totu ce potu coadună albinele, si decumva unui atare cosiu, nu-i se ajuta indata, in scurtu tempu pere.

Cosiuri orfane, seau cu regina stérpa, falsa s. a. nu suntu de a se suferi in stupina, căci prin ele numai se inmultiescu fluturii de nopte in stupina, si dau ansa la rapacitatea albineloru.

Ada-mi vinu se beu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Intr'unu satu ascunsu de lume	Parintii-i buni repausase,
Unu domnu mare- a vietuutu;	Traia numai singurelu;
I-am uitatu acum de nume,	Nici femeia n'avea 'n casa:
Sciu că erá fericitu.	Ce ferice erá elu!
Nóptea dormia in patu mole,	Nu-lu vedeai tristu nici odata.
Diu'a totu mancă mereu,	De-i venia vre-unu cugetu greu,
Si strigá umflatu la fóle:	Catra-unu servu strigá indata:
— Stane! adà-mi vinu se beu!	— Stane! adà-mi vinu se beu!

Erá 'nvetiatu . . . Elu ambláse	Candu si candu picá la casa
La scóla chiar' si 'n Parisu,	Cate-unu óspe, vechiu amicu,
(Unde, avendu punga grasa,	Ce-i dicea: „Cum?—de-o mirésa
Traia cá si 'n paradisu).	Nu cugeti inca nimicu? . . .
Si-a venitu din departare	Eu te 'ndreptu de vrei, la un'a.“
De sciintia cu „capu greu“;	— Eh, am alte grigi adi eu!
Sciinti'a lui cea mai mare	Femeile-su cá si lun'a. —
Erá: „Adà-mi vinu se beu!“	Stane! adà-mi vinu se beu!

Veniau domni cu côle 'n mane: — A fugitu?.. Eh, dracii lu-pôrte!

„Éta-unu scopu filantropicu, Cai destui am inca eu.

Salutariu giätei romane! Pentru-ace'a, nu-mi facu mörte!

Dai ajutoriu catu de micu? Stane! adà-mi vinu se beu!

Scrisi aici mai multi suntu, éta!..“

—Vedu—dicea—dar' nu potu dieu;

Veniti mâni, séu de alta data.— Veniau servi straini calare,
Stane! adà-mi vinu se beu! Dicându: „Domnulu ne-a trimisu,

De bani are lipsa mare:

Se solvesci dinsulu a disu,

Si se lasi de-o parte glum'a!“ ..

— Eh — dicea — solvivoiu eu.

Veniau altii cu-alte côle

Si-lu rogáu neincetatu:

„Nu-i fi membru ici, séu côle? Acepte, n'am chiar acuma. . .

Ce felu? nu te-ai abonatu Stane! adà-mi vinu se beu!

Nici la unulu din diuare? . .“

Ér' elu respundea: „Nu dieu.

Nam bani, nici tempu de pierdiare. Ast'feliu totu fora 'ntristare

Stane! adà-mi vinu se beu! Multi ani dulci a vietuutu.

Nu erá 'n lumea mare

Decatu elu mai fericitu!

Nóptea dormiá in patu móle,

Diu'a totu mancá mereu,

Si veniau cu intristare

Bieti orfani, seraci, oftandu:

„Da-ne-unu banu, ffi cu 'ndurare. Si strigá umflatu la fóle:

Se-ti ajute Domnulu santu!“ .. Stane! adà-mi vinu se beu!

— Eh, — dicea — esiti afara!

De bani lipsa am si eu! . .

Ce me necajiti adi éra? . .

Stane! adà-mi vinu se beu!

Dar' intr'o di blastamata

Au venitu esecutori,

Si averea-i tóta-odata

Cadiu 'n mani la creditori . . .

De atunci? . . manca candu are,

Servi de-ai sei intrau adese,

Dicându: „Ér' esci pagubitu!

Dintre cai lipsescu vr'o siese; Numai dice cu 'ngamfare:

Ér' caieriulu a fugitu! . . . Stane! adà-mi vinu se beu!

Petru Dulfu.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: Nicolae F. Negrutlu.

Gherla. Imprimari'a „Georgiu Lazaru.“ 1879.

